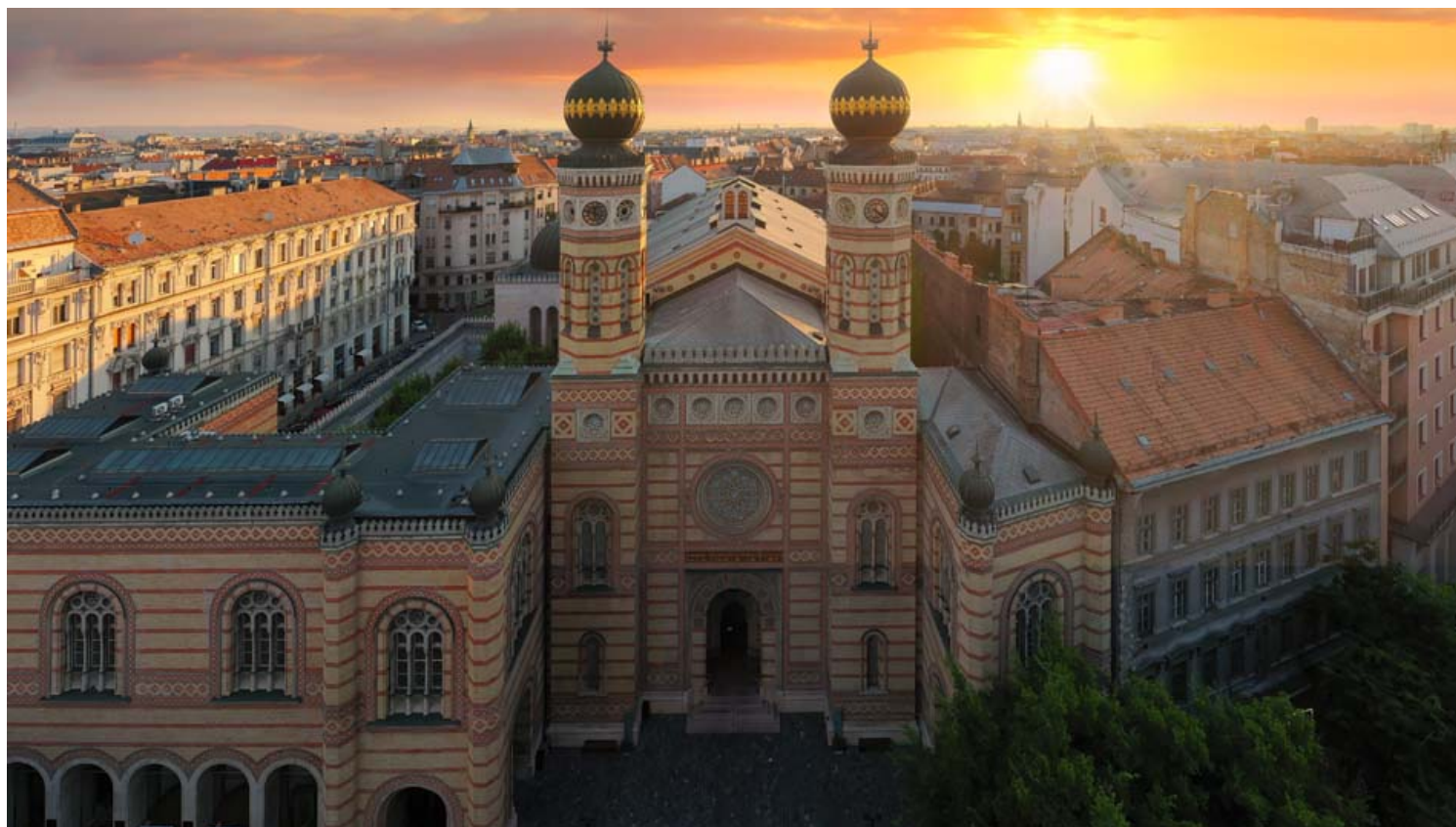

ביקור חובה: אתרי מורשת יהודית בהונגריה

Posted on 7 בינואר 2021 by רותם אלון-גלעדי

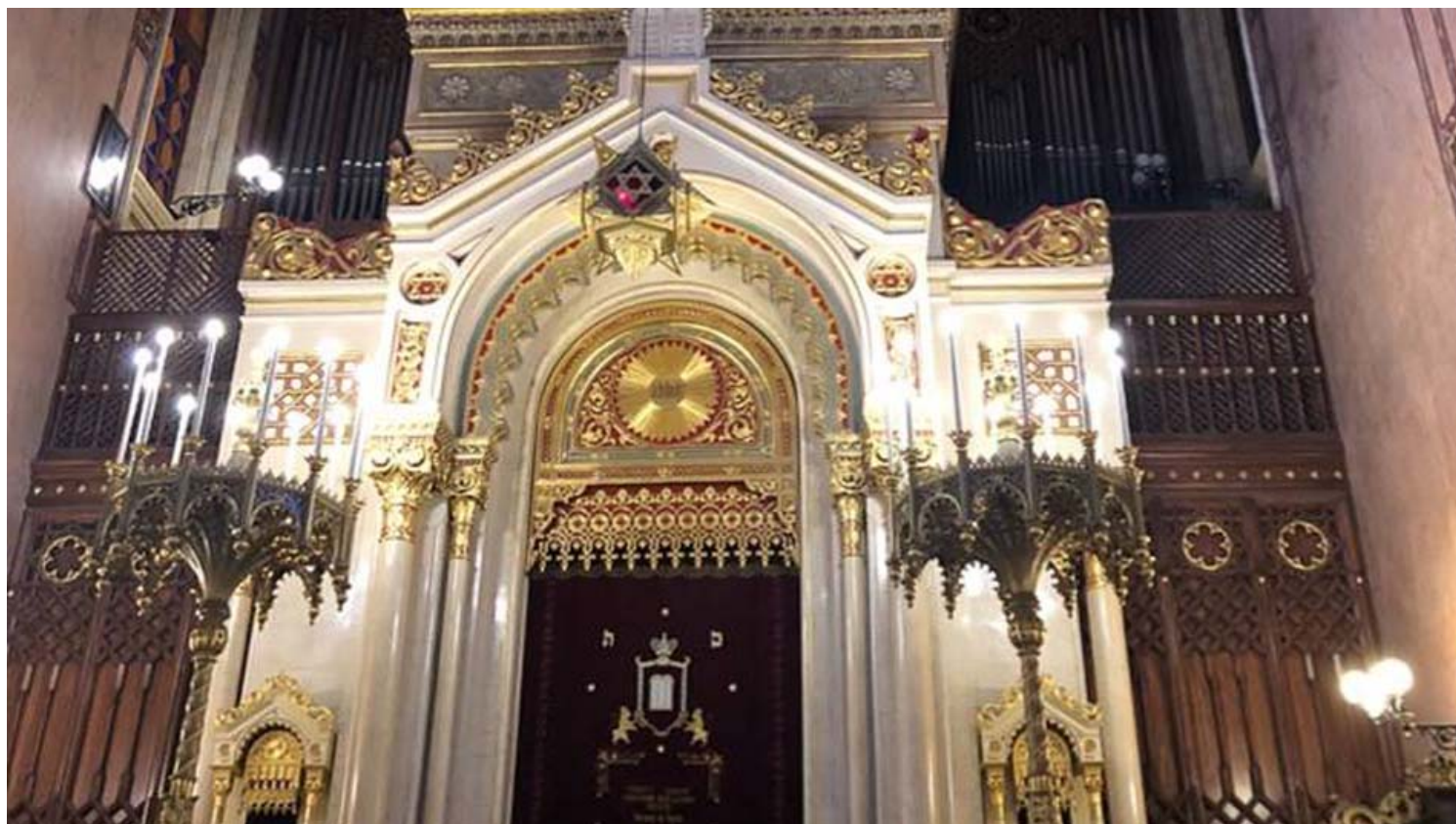
כדי להבין עד כמה שגשגה הקהילה היהודית באירופה, מומלץ להגיע להונגריה, שם נמצאים כמה מבתי הכנסת המרשימים בעולם, מוזיאונים המוקדשים להיסטוריה היהודית, בתי קברות, ואפילו רובע יהודי שהפך למתחם בילויים סוער

Categories: סוכנים, ראשי

Tag: מורשת יהודית בהונגריה

הונגריה בכלל ובודפשט בפרט, נחשבות ליעדים תיירותיים מובילים בקרב ישראלים, בין השאר בזכות המורשת היהודית המפוארת ששרידה נותרו על כנם. יהדות הונגריה התקיימה באופן רציף עוד מימי האימפריה הרומית, והקהילה היהודית בעיר שגשגה שם מאד בימים שלפני מלחמת העולם השנייה. טרום המלחמה הקהילה היהודית היוותה למעלה מ-20 אחוז מאוכלוסיית העיר כולה ונחשבה לאמידה, משכילה ומבוססת. בודפשט אף שימשה כמוקד חשוב ומרכזי עבור כלל יהודי אירופה, כך שאין פלא שהיא משמשת כביתו של בית הכנסת הגדול ביותר באירופה.

בודפשט מלאה באתרי מורשת בעלי חשיבות רבה לעם היהודי ובמגוון אתרים היסטוריים ותרבותיים מרתקים. לבה הפועם של ההיסטוריה היהודית שוכן ברחוב דוהאני (Dohány) - אשר סימן בעבר את גבולותיו של הגטו היהודי בעיר, שם ניצב מבנו המרשימים של בית הכנסת הגדול, אשר שבין כתליו תמצאו את סיפורה של קהילה שלמה.

החלק הפנימי והמפואר של בית הכנסת הגדול של בודפשט. צילום לשכת התיירות של הונגריה

בית הכנסת הגדול באירופה

בית הכנסת הגדול ברחוב דוהאני הוא בית הכנסת הגדול ביותר באירופה והשני בגודלו בעולם כולו. הוא נבנה בשנת 1859 בסגנון מורי והוא מסוגל להכיל עד 3,000 מתפללים (בימים נטולי ריחוק חברתי כמובן). מיקומו המרכזי ועיצובו המפואר, מספרים רבות על מעמדם הגבוה של יהודי בודפשט באותה תקופה. פרט מעניין הוא שזה היה בית הכנסת בו התקיים טקס בר המצווה של יהודי מפורסם במיוחד בִּנְיָמִין זָאב הרצל. כיום בית הכנסת הגדול נחשב לאחת האטרקציות התיירותיות הבולטות בבודפשט, והוא מושך תיירים מכל העולם ומכל הדתות.

המוזיאון היהודי

בצמוד לבית הכנסת שוכן המוזיאון והארכיון היהודי-הונגרי. המוזיאון נוסד עוד בתחילת המאה העשרים ומציג קטלוג רחב של פריטים פולחניים יהודיים שנאספו לאורך השנים ושרידים של התרבות וההיסטוריה היהודית-הונגרית. המוזיאון מציג גם את אחד מאוספי היודאיקה המשמעותיים ביותר במרכז אירופה.

פארק הזיכרון להנצחת יהודי הונגריה ולראול ולנברג

בחצר האחורית של קומפלקס בית הכנסת הגדול שוכן פארק הזיכרון המרשים והמרגש להנצחת שואת יהודי הונגריה. הפארק כולל גם רחבת זיכרון המוקדשת לחסידי אומות העולם. ברחבה ניצבים ארבעה עמודי שיש ועליהם חרוטים שמותיהם של כ-240 חסידי אומות עולם אשר סייעו בהצלת יהודי בודפשט, וכן אנדרטה יפהפייה בצורת ערבה בוכייה המוקדשת לזכרו של ראול ולנברג אשר הציל עשרות אלפי יהודים הונגרים במהלך מלחמת העולם השנייה.

פארק הזיכרון להנצחת יהודי הונגריה ולראול ולנברג. צילום לשכת התיירות של הונגריה

בית הקברות היהודי

מאחורי המוזיאון היהודי, בסמוך לבית הכנסת, שוכן בית קברות קטן אשר נבנה בשולי הגטו של בודפשט במהלך מלחמת העולם השנייה. בית הקברות נחשב ליוצא דופן, שכן הוא נבנה בניגוד להלכה אשר פוסקת שאין להקים בית קברות בתוך העיר ² ובטח שלא בצמוד לבית כנסת. אך בית הקברות היהודי הוקם מתוך הכרח במהלך מלחמת העולם השנייה, כאשר תושבי הגטו היהודים נאלצו לקבור את אהוביהם במקום.

תערוכת הגטו האחרון

תערוכת "הגטו האחרון בשואה" מספרת את הזוועות שעברו יהודי הונגריה במלחמת העולם השנייה, והיא ממוקמת במרתף בית הכנסת הגדול של רחוב דוהאני. התערוכה מנציחה את זכרם של אותם יהודים אשר נקברו בחצר בית הכנסת, חושפת את המאורעות שהובילו למותם, וכן מספקת הצצה לאירועים המסעירים שהתרחשו בסמוך לבית הכנסת ולאומץ לבם של אותם חסידי אומות העולם שסיכנו את חייהם כדי לסייע לשכניהם היהודים.

הרובע היהודי בבודפשט

בודפשט כידוע מחולקת לשני אזורים מרכזיים ² בודה ופשט; הרובע היהודי הממוקם בפשט שימש בעבר כמקום מושבם של רבבות יהודים, שהיו חלק בלתי נפרד מהמרקם העירוני ובמקביל ניהלו חיי קהילה משגשגים. מרבית האתרים שהוזכרו קודם נמצאים למעשה בתוך גבולות הרובע היהודי, אך לצד שימור המסורת, רובע זה מתאפיין בשנים האחרונות כאזור בילויים סוער ומודרני המציע שפע של מסעדות, חנויות, בוטיקים, פאבים ומועדוני לילה. בין כל אלה תוכלו לזהות ביניינים ישנים עם סממנים יהודיים ואפילו כמה מכולות ומעדניות כשרות.

בית כנסת באזור בודפשט. צילום לשכת התיירות של הונגריה

בתי כנסת נוספים בבודפשט והסביבה

בית הכנסת "ארמון בודה" - נחשב לאחד מבתי הכנסת העתיקים בעולם. הוא נבנה במאה ה-13, ושרידי התגלו במהלך חפירות ארכיאולוגיות בשנת 1967. הוא נפתח שוב בשנים האחרונות (2018) עבור מתפללים, וכולל גם אזור המשמש כמוזיאון ובו תערוכות שמציגות את ההיסטוריה היהודית בבודפשט. בית הכנסת שוכן ברחוב טנצ'יקס (I. Táncsics Mihály utca 26).

בית הכנסת Rákospalota - נבנה בשנים 1926-1927 ומשמש כיום כחנות ספרים (XV. Fóti út 77).

בית הכנסת Pestlőrinc בית כנסת עתיק הממוקם בפאתי העיר (XVIII. Batthányi utca 80).

בית הכנסת Kőbánya בעברו שימש המבנה המרשים בסגנון האר נובו כבית כנסת, אך כיום הוא משמש ככנסייה (X. Cserkesz utca 7-9).

בית הכנסת Rákoshegy בית הכנסת נבנה בתחילת המאה העשרים ושימש את הקהילה המקומית, עד שזו עזבה במהלך מלחמת העולם השנייה. כיום הוא משמש כבית תפילה עבור הקהילה הבפטיסטית באזור (XX. Paray utca 6).

מורשת יהודית בדברצן

דברצן (Debrecen), היא העיר השנייה בגודלה בהונגריה, ובעברה שימשה כבית לקהילה יהודית ענפה ומצליחה. בדברצן ניצבים עד היום שני בתי כנסת עתיקים ששרדו במהלך השנים - הישן מבניהם הוא בית הכנסת האורתודוקסי, אשר נבנה ברחוב Pásti ב-1880 ועבר פתיחה מחודשת בשנת 2015, אז נפתח במקום מרכז תרבותי אשר מציג את ההיסטוריה של הקהילה היהודית בדברצן; בית הכנסת נוסף ומרשים ביופיו ממוקם ברחוב Kápolnás. בית כנסת זה נבנה בשנת 1909 ושוף לאחרונה, וכיום הוא משמש גם כבניין הקהילה היהודית, בו ניתן להתארח בעת ביקורכם בעיר.

בית הכנסת בדברצן. צילום לשכת התיירות של הונגריה